

Dictionair 2.0

[ˌdikʃəˈnɛːr ˌtʃipɪˈnɪ?nɪ]

Inleiding – over het ‘Mestreechs’

Het Maastrichtse stadsdialect is van alle Limburgse dialecten naar alle waarschijnlijkheid het meest beschreven, onderzochte en gedocumenteerde dialect. Toch heeft deze trend pas doorgezet in de laatste decennia. Op wat publicaties van een aantal lokale schrijvers na, en de dissertatie van J. Houben uit 1905, was het aanbod karig. In de jaren vijftig kwam daar verandering in.

In 1955 publiceerde dr. H.J.J. Endepols het eerste Maastrichtse woordenboek: de *Diksjaener van 't Mestreechs*. Dit werk zorgde ervoor dat ons stadsdialect in één klap goed gedocumenteerd en de spelling ervan gestandaardiseerd werd. Wil een streektaal of dialect enig prestige hebben, dan is er in de meeste gevallen een dialectwoordenboek voorhanden, waarin vooral de woordenschat ervan is vastgelegd. Vóór 1955 had het *Mestreechs* dit dus niet.

Omdat in de jaren '90 nieuwe spellingregels werden geïntroduceerd, was er behoefte aan een nieuw Maastrichts woordenboek. Buiten dat, was de *Diksjaener* van Endepols na de publicatie in 1955 nooit meer geupdate, waardoor dit woordenboek inmiddels behoorlijk gedateerd was. Na een lange aanloop heeft de Veldeke Krink Mestreech in 2003 het tweede Maastrichtse woordenboek gepubliceerd: *De Nuië Mestreechsen Dictionair*.

De belangrijkste veranderingen van de *Nuiën Dictionair* t.o.v. *D'n Diksjaener* zijn de vernieuwde spelling en een overzichtelijkere indeling: *Maastrichts-Nederlands* en *Nederlands-Maastrichts*. Endepols' *Diksjaener* was echter wetenschappelijker van aard en bevatte meer gedetailleerde informatie, zoals etymologie en een grotere verduidelijking van de trefwoorden.

In 2007 hebben we het *Nederlands-Maastrichts* gedeelte van de *Nuiën Dictionair* weten te digitaliseren en op onze website geplaatst onder de naam *Digi-Dictionair*. Deze zoekfunctie is vrij te gebruiken voor het publiek; er worden gemiddeld zo'n 1300 woorden per dag opgezocht door ca. 250 unieke bezoekers, waarmee deze *Digi-Dictionair* een succes genoemd mag worden. De beperking ervan ligt in het feit dat men alleen kan zoeken vanuit het Nederlandse woord.

ALGEMENE INFORMATIE

Organisatie: Stichting Mestreechter Taol
KvK: 60270969
RSIN: 8538.37.041
Bank: NL51RABO0159552982

De Stichting Mestreechter Taol heeft de status van **culturele ANBI**

Het hoofddoel van dit project is het digitaliseren en samenbrengen van alle taalkundige kennis die aanwezig is m.b.t. het dialect van Maastricht, o.a. de beschikbare woordenboeken, om deze vervolgens via moderne media publiekelijk toegankelijk te maken. De streefdatum voor de lancering is november 2014.

COMITÉ VAN AANBEVELING

Mr. Philip Houben

Burgemeester van Maastricht van 1985 tot 2002.

Mevr. Maria van der Hoeven

Directeur van het *Internationaal Energie Agentschap* in Parijs. Minister van *Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen* van 2002 tot 2007. Minister van *Economische Zaken* van 2007 tot 2010.

Prof. dr. Nicoline van der Sijs

Hoogleraar *Historische taalkunde van het Nederlands in de digitale wereld* aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Projectleider *Nederlab* en de *Woordenbank van de Nederlandse Dialecten* aan het Meertens Instituut in Amsterdam.

Prof. dr. Leonie Cornips

Bijzonder hoogleraar *Taalcultuur in Limburg* aan de Universiteit Maastricht. Tevens werkzaam als dialectonderzoeker aan het Meertens Instituut in Amsterdam.

Prof. dr. Carlos Gussenhoven

Emeritus hoogleraar *Algemene en Experimentele Fonologie* aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Auteur van een indrukwekkend aantal wetenschappelijke artikelen m.b.t. de tonaliteit van de Limburgse dialecten.

Prof. dr. Flor Aarts

Emeritus hoogleraar *Engelse Taalkunde* aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Schrijver van diverse boeken over het dialect van Maastricht, waaronder *Mestreechs Eus Moojertaol*; de meest complete beschrijving van de grammatica van het *Mestreechs*.

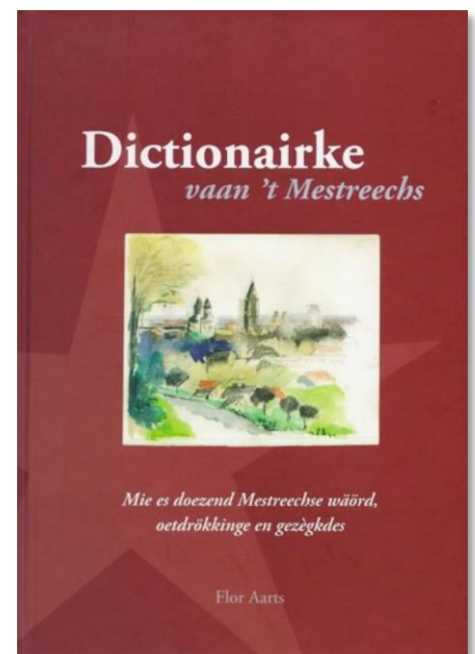
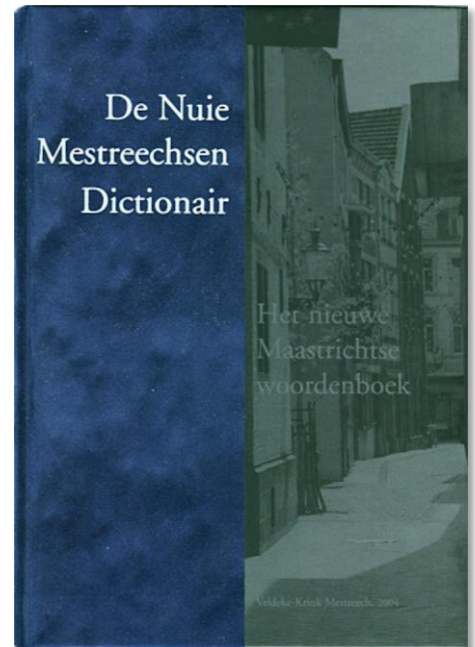
Het taalproject Dictionair 2.0

Na het introduceren van de Digi-Dictionair in 2007, hebben we ons tot doel gesteld om tevens het gedetailleerdere *Maastrichts-Nederlands* gedeelte van onze dictionair te digitaliseren. Aangezien dit een hels karwei bleek te zijn, is dit plan een aantal jaren op de plank blijven liggen. In 2011 heeft ons bestuurslid Roger Weijenberg aangegeven dat hij deze taak op zich wilde nemen, maar er tegelijkertijd een groter geheel van wilde maken. Hij bedacht het project *Dictionair 2.0*.

Het belangrijkste doel binnen dit project is om zoveel mogelijk waardevolle, vooral taalkundige, informatie m.b.t. het Maastrichtse dialect te digitaliseren en beschikbaar te stellen aan het publiek via een website en een mobiele app. Daarbij wordt verder gekeken dan alleen de gegevens uit de *Dictionair*. Andere uitgaven van de Veldeke Krink Mestreech, zoals een boek met Maastrichtse spreekwoorden en gezegden, en een boek met de gedetailleerde beschrijving van de grammatica van het Maastrichts, behoren tot het materiaal dat gedigitaliseerd zou worden. Het doel voor de langere termijn was het creëren van een nieuwe *Dictionair*, die gedetailleerder en wetenschappelijker zou worden dan de versie uit 2003. Daarnaast betekent het samenbrengen van al deze kennis dat het Maastrichts beter gedocumenteerd zal zijn.

Het project is – hoewel uitgevoerd op de achtergrond – in twee jaar tijd uitgegroeid tot een prestige-project, dat in zijn huidige omvang en indeling behoorlijk uniek blijkt te zijn voor een dialect of streektaal. Op dit moment kunnen we vaststellen dat de volgende werken gedigitaliseerd en gecategoriseerd zijn:

1. **De Nuie Mestreechsen Dictionair** (Veldeke Mestreech, 2003)
Het tweede Maastrichtse woordenboek met ca. 12.300 trefwoorden.
2. **'t Dictionairke vaan 't Mestreechs** (Flor Aarts, 2005)
Het derde Maastrichtse woordenboek(je) met ca. 3000, voor het Maastrichts zeer specifieke, trefwoorden.
3. **Good en Geisteg Gezag** (Veldeke Mestreech, 1999)
Meer dan 1500 Maastrichtse spreekwoorden en gezegden.
4. **Mestreechs, Eus Moojertaol** (Flor Aarts, 2001)
Een gedetailleerde beschrijving van de grammatica van het Maastrichts.
5. **'t Verhaol vaan eus Taol** (Flor Aarts, 2009)
Een historisch overzicht van het dialect van Maastricht, inclusief een gedetailleerd overzicht van de meest belangrijke taalkundige publicaties.
6. **Wie rijmp ziech dat?** (Fons Otten, 1986)
Het eerste en enige Maastrichtse rijmwoordenboek.
7. **De Etymologie vaan 't Mestreechs** (Flor Aarts, 2014)
Woordenboek waarin de herkomst van de meest gangbare of etymologisch interessante Maastrichtse woorden wordt beschreven. (nog te verschijnen)

Na digitaliseren komt innoveren...

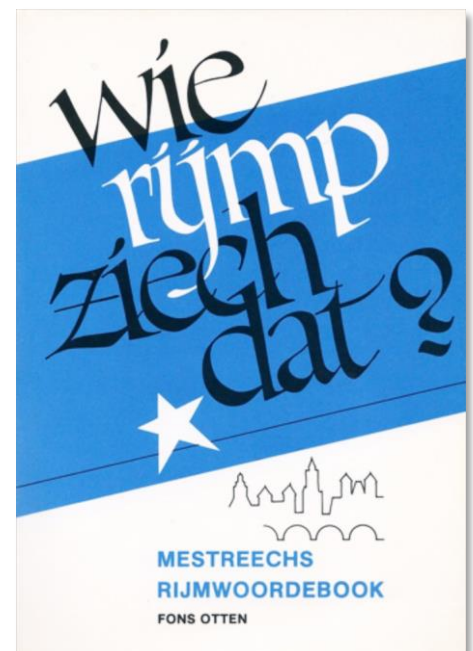
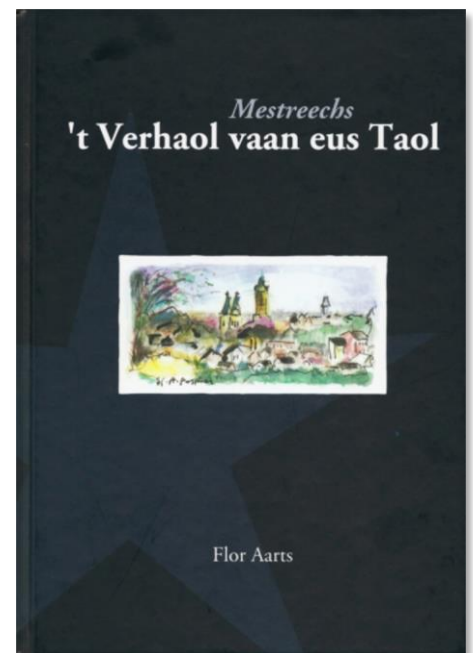
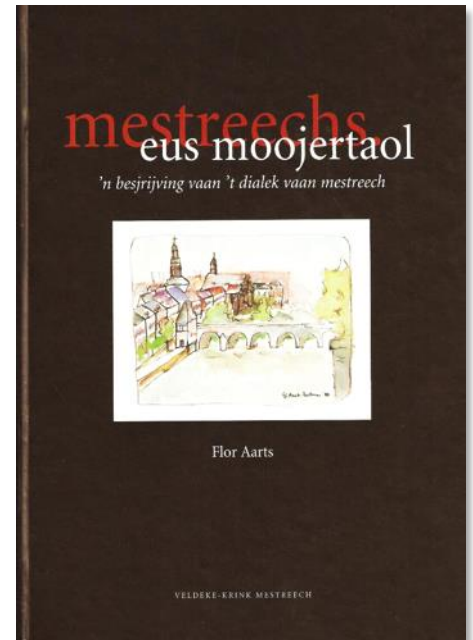
Het gedigitaliseerde materiaal is bij elkaar gebracht in één grote database, waarin al deze informatie aan elkaar gelinkt is. Op deze manier wordt de database tegelijkertijd een gemakkelijk doorzoekbare kennisbron. Naast het digitaliseren van al deze 'papieren' informatie, zijn we nog een paar stappen verder gegaan. Met behulp van geautomatiseerde scripts is nieuwe, waardevolle data gecreëerd, zoals werkwoordvervoegingen en verbuigingen van bijvoeglijke naamwoorden, meervouds- en verkleinwoordvormen.

Een apart project binnen *Dictionair 2.0*, betreft het genereren van de uitspraak van het Maastrichts in het Internationaal Fonetisch Alfabet – *het IPA* – voor elk trefwoord. Op innovatieve wijze is dit via geautomatiseerde scripts uitgevoerd. Met de hulp van twee deskundige hoogleraren is het klanksysteem van het Maastrichts opnieuw onder de loep genomen. Op basis van ons project wordt op dit moment gewerkt aan een wetenschappelijk artikel, dat dieper ingaat op de complexiteit van de Maastrichtse stoot- en sleeptonen. De database blijkt dus nu al een waardevolle bron voor wetenschappelijk onderzoek te zijn. Met behulp van de gegenereerde IPA-gegevens, wordt van de complete database tevens een geavanceerd en zeer nauwkeurig rijmsysteem gemaakt. Ook deze rijmfunctionaliteit wordt publiekelijk toegankelijk, waardoor we denken dat het de populariteit van de website alleen maar zal vergroten.

Deskundige feedback

Tijdens de looptijd van het project, hebben we constant feedback gevraagd van deskundigen op dit gebied. Prof. dr. Flor Aarts, die meerdere publicaties in en over het Maastrichts op zijn naam heeft staan, was de eerste die zijn medewerking verleende. Hij is in de afgelopen twee jaar intensief betrokken geweest als taalkundig adviseur en controleur. Prof. dr. Carlos Gussenhoven, die veel publicaties heeft geschreven over de tonaliteit van de Limburgse dialecten, heeft meegewerkt om de fonetische notatie van het Maastrichts te standaardiseren.

Omdat we de uniciteit van ons project wilden laten toetsen, hebben we in maart 2013 *Dictionair 2.0* gepresenteerd bij het Meerstens Instituut; het onderzoeksinstituut voor taal en cultuur van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) in Amsterdam. Prof. dr. Noline van der Sijs, die gezien mag worden als autoriteit op het gebied van het digitaliseren van lexicografische gegevens, noemde het een uniek project en verwacht dat als het project is afgerond het Maastrichts kan worden gezien als één van de best gedocumenteerde streektalen/dialecten van Nederland. Volgens prof. dr. Leonie Cornips loopt Maastricht op dit moment voorop in het ontwikkelen van een digitaal dialectwoordenboek. De enthousiaste reacties van deze deskundigen motiveren ons om het project zo goed mogelijk af te ronden.

Afronding en de kosten van het project

De database is op dit moment zo goed als klaar om gekoppeld te worden aan een website, die het mogelijk maakt dat al deze informatie publiekelijk toegankelijk wordt. De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat we als Stichting Mestreechter Taol vooraf niet hebben voorzien dat Dictionair 2.0 zó uitgebreid zou worden, maar zijn er daardoor tegelijkertijd zeer enthousiast over.

Het realiseren van de website zouden we gedeeltelijk uitbesteden aan een externe partij en voor een deel door onze eigen mensen laten bouwen. Door de complexiteit van het project zijn we gaan inzien dat het een verstandigere keuze is om de website in zijn geheel door een externe partij te laten bouwen om de stabiliteit ervan te kunnen garanderen. Een bijkomend voordeel is dat we *Dictionair 2.0* hoogstwaarschijnlijk nog dit jaar aan het publiek kunnen presenteren.

Na een aantal offertes te hebben bekeken, zijn we op dit moment in onderhandeling met het internetbedrijf Ivengi Benelux bv uit Maastricht. Zij hebben als een van de weinige partijen de juiste kennis in huis om een dergelijke complexe website te realiseren, waarbij rekening gehouden moet worden met het feit dat het grootste deel van deze site een maatwerkproduct is. Ondanks dat we nog steeds in de onderhandelingsfase zitten, is inmiddels duidelijk dat het bouwen van de site tussen de €40.000,- en €45.000,- gaat kosten, inclusief btw.

De lancering van het project (eind 2014) willen we laten plaatsvinden tijdens een feestelijke thema-avond in het Theater aan het Vrijthof óf in theater La Bonbonnière. De kosten voor deze avond, alsmede de kosten voor PR m.b.t. de gehele projectlancering, hebben we in onze begroting meegenomen. *De begroting vindt u als bijlage bij deze aanvraag.*

We kunnen er op dit moment vanuit gaan dat de projectkosten zullen uitkomen op een totaalbedrag van ca. €68.000,00. Op het eerste oog een behoorlijk bedrag, maar door onze contacten bij het Meertens Instituut in Amsterdam zijn we ervan overtuigd dat het een bescheiden bedrag is voor een taalkundig project van deze omvang. Niet in de laatste plaats omdat het project tot nu toe is gerealiseerd door (deskundige) vrijwilligers. Dit totaalbedrag is echter nog steeds te groot voor een vereniging als de Veldeke Krink Mestreech om alléén te kunnen bekostigen. Onze oorspronkelijke begroting voor *Dictionair 2.0* bedroeg €21.000,-. Het bestuur van de Veldeke Krink Mestreech heeft besloten dat het in de totale projectkosten garant wil staan voor een bedrag van €25.000,-. Dit wil zeggen dat de overige €35.000,- tot €40.000,- door sponsoring of subsidies binnengehaald dienen te worden. Door de culturele- en wetenschappelijke aard van het project, proberen we het grootste gedeelte middels subsidies te realiseren en het overige deel door sponsoring.

OVER DE VELDEKE KRINK MESTREECH

De *Veldeke Krink Mestreech* is de lokale afdeling van de overkoepelende vereniging *Veldeke Limburg*. De doelstelling van de Veldeke Krink Mestreech is om het gebruik van het lokale stadsdialect - het Mestreechs - te bevorderen en te stimuleren. Dit geldt voor zowel de gesproken als de geschreven vorm. Daarnaast probeert de vereniging de belangstelling voor de stad Maastricht in historisch en cultureel opzicht te vergroten onder de eigen inwoners.

Door nieuw beleid, een verjonging van het bestuur en het organiseren van succesvolle activiteiten, heeft de Veldeke Krink Mestreech in het laatste decennium een enorme ledengroei doorgemaakt. Van ca. 400 leden naar ca. 1350 leden op het moment van schrijven. Als we rekening houden met het feit dat voor echtparen, partners of gezinnen maar één lidmaatschap vereist is, kunnen we er derhalve van uitgaan dat het werkelijke aantal leden de 2000 gemakkelijk overstijgt. Daarmee behoort de Veldeke Krink Mestreech op dit moment tot een van de grootste verenigingen van de stad Maastricht.

De rode draad in al onze activiteiten is het Maastrichtse dialect. Onze kring wordt in Maastricht dan ook altijd geassocieerd met de *Mestreechter taol*.

De Veldeke Krink Mestreech is opgedeeld in een vereniging en een stichting en staat statutair los van Veldeke Limburg. De Krink Mestreech is derhalve financieel autonoom. Het bestuur bestaat uit zeven personen. De Veldeke Krink Mestreech ontvangt geen structurele subsidies en haalt haar inkomsten uit de contributie van de leden en eventuele opbrengsten uit activiteiten, zoals het jaarlijkse *Veldeke Vastelaovens Cabberèt*, en het uitgeven van boeken e.d. Voor dit project heeft de Veldeke Krink Mestreech een nieuwe stichting opgericht; Stichting Mestreechter Taol. *Voor vragen kunt u contact opnemen met:*

Roger Weijenberg

Projectleider Dictionair 2.0

E-mail: rogerweijenberg@dictionair.nl

Telefoon: 043-8500744 / 06-41323045

Hortense Brounts

Voorzitter Veldeke Krink Mestreech

E-mail: hortensebrounts@gmail.com

Telefoon: 043-3621379 / 06- 53441379

Veldeke Krink Mestreech

Postbus 4021

6202 RA Maastricht

www.veldekemestreech.nl

Conclusie

We hopen u ervan te hebben kunnen overtuigen, dat we met Dictionair 2.0 het *Mestreechs* op een moderne en innovatieve manier op de kaart willen zetten. We hebben ons in de aanloop naar de lancering door deskundige adviseurs ervan laten overtuigen dat het publiekelijk en kosteloos delen van al deze kennis de enige juiste keuze is. De websites dbnl.org (*de Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren*) en taalportaal.org (*The linguistics of Dutch and Frisian online*), alsmede het project WND (*Woordenbank van de Nederlandse Dialecten*) zijn hier perfecte voorbeelden van.

Het publiekelijk toegankelijk maken strookt dan ook volledig met het doel van de Veldeke Krink Mestreech om het gebruik van het dialect te stimuleren. Vooral de jeugd is hierbij een belangrijke doelgroep. En juist bij deze doelgroep sluit dit project in onze ogen perfect aan; iedereen die in het bezit is van een smartphone of tablet heeft met Dictionair 2.0 de volledige kennisbank van de *Mestreechter Taol* te allen tijde op zak, inclusief een geïntegreerd rijmsysteem! We zijn er tevens van overtuigd dat het vrijgeven van deze kennis taalonderzoekers zal stimuleren om zich te focussen op het Maastrichtse dialect en er derhalve meer onderzoek naar te doen, wat het Maastrichts, maar uiteindelijk ook andere Limburgse dialecten, alleen maar ten goede komt.

We hebben in de bovenstaande beschrijving geprobeerd om een zo duidelijk mogelijk beeld te scheppen van wat het project Dictionair 2.0 inhoudt en hopen uiteraard dat uw interesse gewekt is. Een project van een dergelijke omvang laat zich echter moeilijk beschrijven in een aantal A4'tjes. Mocht u meer informatie of uitleg willen, dan kunt u uiteraard contact met ons opnemen. We vinden het ook geen enkel probleem om het project mondeling toe te lichten in een korte presentatie.

Dan als laatste: *een aantal in deze aanvraag genoemde innovaties zijn dermate vernieuwend dat wij u vriendelijk verzoeken dit document **vertrouwelijk** te behandelen en niet aan derden beschikbaar te stellen als daar geen noodzaak voor bestaat. Bij voorbaat hartelijk dank voor uw begrip.*

Met vriendelijke groeten / Mèt vrunteleke compleminte,

Roger Weijenberg

Projectleider Dictionair 2.0

e-mail: rogerweijenberg@dictionair.nl

Hortense Brounts

Voorzitter Veldeke Krink Mestreech / Stichting Mestreechter Taol

e-mail: hortense.brounts@veldekemestreech.nl

Joep Ottenheym

Penningmeester Veldeke Krink Mestreech / Stichting Mestreechter Taol

e-mail: joep.ottenheym@veldekemestreech.nl

Iwan Bruijnzeels

Secretaris Veldeke Krink Mestreech / Stichting Mestreechter Taol

e-mail: info@veldekemestreech.nl

p/a Ponjaardruwe 125-B

6218 SM Maastricht